

ВІДГУК

офіційного опонента

завідувача кафедри іншомовної освіти і міжкультурної комунікації
Хмельницького національного університету,
доктора педагогічних наук, професора **БІДЮК Наталі Михайлівни**
на дисертаційне дослідження **ШЕНЬ Ліін** на тему:
**«Професійна підготовка перекладачів
у системі вищої освіти Китайської Народної Республіки»**,
подане на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)»

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із відповідними планами галузей науки. Суспільна потреба у висококваліфікованих, конкурентоспроможних перекладачах-професіоналах зумовлює необхідність пошуку і розроблення якісно нових підходів до їхньої професійної підготовки відповідно до світових стандартів. Важливим джерелом формування нової стратегії розвитку системи вищої освіти в Україні, в умовах якої реалізують професійну підготовку перекладачів, є об'єктивне вивчення й аналіз досвіду зарубіжних країн, що відіграють провідну роль у міжнародному освітньому просторі. У цьому контексті науковий інтерес становить досвід КНР, де система вищої освіти має глибокі історичні корені, здобула світове визнання за високі якісні показники, гармонійно поєднує національні традиції й світові освітні тенденції. Творче осмислення й об'єктивне оцінювання здобутків китайського досвіду збагачують педагогічну науку новими ідеями щодо вдосконалення законодавчо-нормативного, структурно-змістового та процесуального складників підготовки майбутніх перекладачів. У зв'язку з цим, не викликає сумніву актуальність і доцільність виконаного дослідження.

Свідченням фундаментальності роботи є її зв'язок із тематичним планом наукових досліджень кафедри іноземної філології і перекладу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Підготовка та реалізація перекладацьких проектів у закладах вищої освіти» (державний реєстраційний номер 0115U003298).

2. Найсуттєвіші наукові результати, що містяться в дисертації. Дисертанткою обґрунтовано теоретичні та організаційно-педагогічні засади підготовки майбутніх перекладачів освітньому просторі КНР.

3. Нові факти, одержані здобувачкою. У дисертації Шень Ліін *уперше*: визначено особливості професійної підготовки перекладачів в університетах Китайської Народної Республіки: складання студентами кваліфікаційних тестів (ТЕМ-4, ТЕМ-8, PGG, PGN тощо); різноманітність моделей навчання – «2+2», «3+1», «4+0»; триместрова система і наявність у деяких університетах літнього семестру; гармонійне поєднання традицій і сучасних реалій; суттєвий вплив культурологічного аспекту на зміст підготовки перекладачів); *уточнено* структуру і зміст освітніх програм бакалаврського і магістерського рівня

для підготовки перекладачів у китайських університетах (орієнтування на стандарти СТА (Competences of translator and interpreter), структурування змісту підготовки перекладачів на рівні бакалаврату за двома етапами – базовий і професійний, спеціалізація на рівні магістратури); *обґрунтовано* доцільність використання позитивного досвіду китайських університетів у процесі професійної підготовки перекладачів в Україні (регламентування обсягу вокабуляру для оволодіння студентами у межах різних програм навчання, запровадження обов'язкового єдиного тестування з іноземної мови, урізноманітнення моделей навчання в аспекті комбінування підготовки у вітчизняному й зарубіжному університетах); *дістали подальшого розвитку* ідеї оптимізації практичної підготовки перекладачів (семестрова перекладацька практика, різні види практики, короткотермінове й довготермінове стажування).

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Новизну і вірогідність обґрунтованих положень і висновків дисертації забезпечено використанням комплексу методів відповідно до мети та завдань дослідження; аналізом достатнього обсягу науково-педагогічних джерел, нормативно-правової бази та науково-методичного забезпечення професійної освіти, позитивними результатами впровадження матеріалів дисертації у роботу ЗВО України. Рівень апробації результатів дослідження є достатнім і підтверджується участю дисертантки у науково-практичних конференціях. Зміст роботи та аналіз основних положень дисертації підтверджує досягнення мети і вирішення завдань дослідження. Висновкам дисертації властива повнота та логічність викладу.

5. Значення для науки і практики одержаних авторкою результатів. Наукові здобутки Шень Ліін складають теоретичну і методичну базу для подальших досліджень проблем порівняльної професійної педагогіки. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що розроблено рекомендації щодо впровадження у освітній процес підготовки майбутніх перекладачів в українських університетах досвіду китайських закладів вищої освіти. Результати дослідження *впроваджено* у практику роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (довідка про впровадження № 1764/30/1 від 28.09.2023 р.); Криворізького державного педагогічного університету (довідка про впровадження № 08-369/3 від 29.09.2023 р.); Вінницького державного педагогічного університету (довідка про впровадження № 06/20 від 26.09.2023 р.).

6. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації. Теоретичні і практичні положення можуть слугувати науковою основою у процесі модернізації системи професійної підготовки майбутніх перекладачів, для вдосконалення законодавчо-нормативного, структурно-змістового та процесуального складників професійної підготовки

перекладачів. Матеріали дослідження можуть бути використані українськими науковцями для написання компаративних розвідок, а також педагогами вищої школи в ході розроблення навчальних курсів з історії педагогіки, педагогіки вищої школи, порівняльної професійної педагогіки. Дослідницькі матеріали слугують цінним науковим джерелом у практичній роботі центрів перекладу, Асоціації перекладачів України, Української Асоціації викладачів перекладу, професійній діяльності перекладачів.

7. Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Дисертація складається із анотацій, вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (211 найменувань, із них 186 іноземними мовами), додатків. Загальний обсяг роботи становить 184 сторінки. Дисертація містить 5 рисунків та 9 таблиць. Логіка викладу наукового пошуку цілком розкриває досягнення поставлених завдань.

У першому розділі **«ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У КИТАЙСЬКІЙ НАРОДНІЙ РЕСПУБЛІЦІ»** авторкою висвітлено проблему підготовки перекладачів у дослідженнях китайських і зарубіжних науковців; схарактеризовано систему професійної підготовки перекладачів у КНР, досліджено державну мовну політику та її вплив на освітні програми підготовки перекладачів у китайських університетах; виявлено особливості навчання майбутніх перекладачів у контексті глобалізаційних процесів.

На підставі аналізу автентичної літератури авторкою з'ясовано, що серед прикладних досліджень китайських науковців виокремлено три основні напрями: викладання, навчання та тестування, причому найбільша кількість досліджень припадає на викладання.

Заслуговує на увагу аналіз системи професійної підготовки перекладачів у КНР. Заклади вищої освіти, де здійснюється підготовка перекладачів, є переважно політехнічними, загальноосвітніми та мовними університетами. Навчання перекладу на рівні магістратури проводиться у Китаї не тільки в мовних, а й у галузевих університетах, таких як університет транспорту, авіаційний університет, університет науки і техніки, нафтохімічний університет тощо. В деяких університетах Китаю освітній процес здійснюється у рамках триместрової системи, яка має унікальні інституційні переваги, зокрема щодо гнучкості складання навчального плану і вибору курсу студентами.

Виявлено особливості професійної підготовки перекладачів: складання студентами кваліфікаційних тестів (TEM-4, TEM-8, PGG, PGN тощо); різноманітність моделей навчання – «2+2», «3+1», «4+0»; триместрова система і наявність у деяких університетах літнього семестру; гармонійне поєднання традицій і сучасних реалій; суттєвий вплив культурологічного аспекту на зміст підготовки перекладачів. Варто відзначити також інноваційні підходи до наставництва (система так званого «подвійного наставництва» як у кампусі, так і за його межами).

У другому розділі **«НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У КИТАЙСЬКІЙ НАРОДНІЙ РЕСПУБЛІЦІ»** Шень Ліін схарактеризовано стандарти спеціальності «Перекладач» у КНР, висвітлено змістові аспекти бакалаврських і магістерських програм підготовки перекладачів, обґрунтовано використання інформаційних технологій у процесі підготовки перекладачів у китайських університетах, досліджено культурологічний складник підготовки перекладачів у Китаї.

На підставі аналізу нормативних документів (стандарти СТА (Competences of translator and interpreter), авторкою з'ясовано вимоги до компетентності перекладачів щодо усного і письмового перекладу. Вони передбачають наявність у перекладача таких компетентностей: компетентність щодо письмового перекладу; компетентність щодо усного перекладу; мовні уміння та уміння роботи з текстом вихідною та цільовою мовами; компетентність у галузі досліджень, збору та обробки інформації; культурологічна компетентність; технологічна компетентність; доменна компетентність.

Здобувачка робить висновок, що для структурування змісту освітніх програм для перекладачів китайські університети пропонують дисципліни з мови і культури й політичної теорії, приділяючи більше уваги традиційній культурі, заснованій на китайському контексті, тоді як закордонні університети пропонують більше курсів з права, бізнесу, технології, соціальних наук, приділяючи більше уваги розвитку у студентів міжнародної перспективи та навичок міжкультурної комунікації.

Шень Ліін висвітлено різні методи, що використовують у навчанні перекладу: навчальний переклад у конкретній галузі (наприклад, технічний переклад, юридичний переклад тощо), метод поєднання теорії і практики, метод порівняльного аналізу, метод кейс-стаді, метод навчання перекладу за допомогою комп'ютера, метод перекладацької майстерні, метод корпусу перекладів; свідомо-практичний метод тощо.

У третьому розділі **«ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У КИТАЙСЬКІЙ НАРОДНІЙ РЕСПУБЛІЦІ Й УКРАЇНІ»** авторкою здійснено порівняльний аналіз змістових і методичних аспектів підготовки перекладачів у китайських і українських університетах, обґрунтовано рекомендації щодо можливостей використання українськими університетами досвіду підготовки перекладачів у КНР.

На основі проведеного порівняльного аналізу Шень Ліін встановлено подібності й розбіжності у підготовці перекладачів в університетах КНР й інших країн. Китайські університети пропонують два типи програм підготовки з перекладу: письмовий та усний переклад, тоді як зарубіжні університети пропонують три типи програм підготовки магістрів перекладу: усний, письмовий та інтегровану спеціальність письмового та усного перекладу. З точки зору цілей навчання, основні цілі навчання в китайських університетах мають

здебільшого макрохарактер, в основному слугуючи національному й місцевому економічному та соціальному розвитку і міжнародному обміну, тоді як іноземні університети більше зосереджені на мікрорівні, такому як ринковий попит та розвиток особистості. Підхід закордонних університетів є більш конкретним, адже вони наголошують на необхідності формування й покращення професійних якостей.

Безперечно цінними вважаємо запропоновані авторкою рекомендації щодо використання позитивного досвіду китайських університетів у процесі професійної підготовки перекладачів в Україні, а саме: регламентування обсягу вокабуляру для оволодіння студентами у межах різних програм навчання, запровадження обов'язкового єдиного тестування з іноземної мови, урізноманітнення моделей навчання в аспекті комбінування підготовки у вітчизняному й зарубіжному університетах.

У мовностилістичному оформленні дисертації враховано особливості наукового стилю мовлення. Дисертація є результатом самостійних досліджень, не містить елементів плагіату та запозичень. Дисертація характеризується єдністю змісту, відповідає вимогам щодо її оформлення, враховує особливості наукового стилю.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення здобутих дисертанткою результатів, зауважимо, що деякі положення мають дискусійний характер:

1. Відзначаючи досить ретельний аналіз наукових джерел, на нашу думку, недостатньою мірою представлені напрацювання вітчизняних дослідників-компаративістів.

2. У змісті роботи дисертантка наводить низку статистичних даних, які безумовно мають важливе значення. Проте, відзначаючи їх цінність, окрема інформація потребує оновлення та представлення у динаміці 2016–2024 рр. (рис. 1.3., табл. 1.2).

3. У підрозділі 3.1, здійснюючи порівняльний аналіз змістових і методичних аспектів підготовки перекладачів у китайських і українських університетах, варто було розробити порівняльну таблицю, в якій відобразити критерії порівняння, побідні та відмінні ознаки, що сприяло б кращому сприйняттю інформації.

4. Серед рекомендацій доцільним є запровадження обов'язкового єдиного тестування з іноземної мови. Зважаючи на наявність ЄВІ в нашій країні, варто було б чітко окреслити відмінності між системами тестування в обох країнах, що зробило б більш зрозумію пропозицію авторки.

5. У компаративістичних дослідженнях значну теоретичну та практичну цінність мають додатки, які інформативно насичують і збагачують дисертацію, забезпечують достовірність одержаних результатів. Робота набула б якісного нового рівня за рахунок розширення її змісту автентичними додатками.

Висловлені зауваження не знижують загального позитивного враження від дисертаційного дослідження.

9. Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях. Основні положення та результати дисертації висвітлено у 9 наукових працях, з яких 3 статті у періодичних наукових виданнях, включених до категорії «А» Переліку наукових фахових видань України та/або у закордонних виданнях, проіндексованих у базах даних Scopus та/або Web of Science Core Collection, стаття у науковому виданні, включеному до Переліку наукових фахових видань України, 4 тези наукових доповідей.

10. Висновок. Аналіз дисертації, анотацій та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дослідження Шень Ліін на тему: «Професійна підготовка перекладачів у системі вищої освіти Китайської Народної Республіки» є самостійним, завершеним дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне і практичне значення для педагогічної науки і практики. Вважаємо, що дисертація заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31 травня 2019 року) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21 березня 2022 року, № 502 від 19 травня 2023 року та № 507 від 03 травня 2024 року), а її авторка Шень Ліін заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка».

Офіційний опонент завідувачка кафедри іншомовної освіти і міжкультурної комунікації Хмельницького національного університету, доктор педагогічних наук, професор Наталя БІДЮК